

KREATIVNOST VASPITAČA KAO ČINILAC PODSTICANJA DAROVITOSTI DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Apstrakt: Kreativnost vaspitača ima značajnu ulogu u podsticanju dječjeg razvoja, njihovog stvaralaštva i kognitivnog domena. Cilj rada je da ispita profesionalnu djelatnost vaspitača i njihovu posvećenost otkrivanju darovitosti djece i preduzimanju daljih koraka u razvoju njihovih izraženih predispozicija. Rezultati istraživanja pokazuju da su vaspitači dominantno posvećeni otkrivanju i daljem podsticanju razvoja dječje darovitosti na predškolskom uzrastu. U radu su predstavljene kreativne aktivnosti vaspitača u različitim područjima rada posvećene realizaciji programskih ciljeva i ishoda. Darovitost djece na predškolskom uzrastu vaspitač otkriva kroz različit spektar planiranih aktivnosti. Dječja spontanost, istrajnost i motivisanost su važni parametri njihovog afiniteta za određeno područje rada. Izbor aktivnosti i centri u kojima dijete češće boravi ne moraju da znače da je ono talentovano za tu oblast, ali svakako doprinose njihovom razvoju u toj sferi. Budući da planiranje i realizacija aktivnosti u grupi dominantno zavisi od vaspitača, to je na institucijama koje se bave predškolskim obrazovanjem i vaspitanjem od posebnog značaja da organizuju kontinuiranu edukaciju vaspitača kako bi na najbolji mogući način odgovorili različitim potrebama djece i omogućili njihov potpuniji razvoj na predškolskom uzrastu.

Ključne riječi: kreativnost, darovitost, vaspitač, dijete, predškolski uzrast.

Uvod

Uvažavajući specifičnosti razvoja djece predškolskog uzrasta i značaj ranog prepoznavanja darovitosti i organizacije vaspitno-obrazovnih aktivnosti na ovom uzrastu čini se neophodnim istaći ulogu vaspitača u stimulaciji razvoja talenta u periodu intenzivnog razvoja dječjih sposobnosti. Vaspitač mora imati jasnu strategiju za podsticaj razvoja dječjih sposobnosti (Mićanović, Novović, 2018a), a posebno prepoznate darovitosti. Aktualna vaspitno-obrazovna praksa pokazuje da se vaspitno-obrazovni rad organizuje na različite načine, od tradicionalnog pristupa gdje dijete ima pasivnu ulogu i gdje je vaspitač taj koji dominira, do savremenog pristupa u kojem dijete bira aktivnosti i učestvuje u njima, a vaspitač prati dječje aktivnosti, podstiče ih i razvija nove ideje.

Budući da pedagoško-psihološka istraživanja potvrđuju činjenicu da se najintenzivniji razvoj čovječjeg mozga odvija na predškolskom i osnovnoškolskom uzrastu (Mićanović, 2012a), to darovitost nije pojava savremenog društva, već datira od samog nastanka čovjeka (Mićanović, Novović, Vučković, Šakotić, 2015). Još u starim civilizacijama se posvećivala pažnja otkrivanju darovitosti i njenom razvoju. Istina da se kroz različite epohe sretaju različite definicije darovitosti, kao i korišćenje različitih sinonima za njeno objašnjavanje poput obdarenosti, nadarenosti, izuzetne sposobnosti, nadprosječnosti, talentovanosti i sl., ali se u svakom slučaju mislilo na pojačanu individualnu sklonost prema nekoj djelatnosti.

Intenzivan razvoj nauke i tehnike snažno djeluje na organizaciju vaspitno-obrazovnih aktivnosti u vrtiću. Putem interneta vaspitači upoznaju nove modele učenja, organizacije aktivnosti i crpe nove ideje koje su značajne u osavremenjivanju njihovog rada (Mićanović,

¹ slavica@ljubicapopovic.me

² raca.nk3@gmail.com

2017a). Budući da kognitivne mogućnosti djece ovog uzrasta diktiraju njihovu darovitost i intelektualnu aktivnost, to je na vaspitaču posebna odgovornost da prepozna njihovu nadarenost i planira aktivnosti sa ciljem razvoja istih. Vaspitač je glavni kreator organizacije i realizacije aktivnosti koje razvijaju dječju darovitost, te od njegovih stručnih kompetencija i iskustva u velikoj mjeri zavisi taj proces. Polazeći od prirode predškolskog djeteta, njegovih psihofizičkih potreba i mogućnosti, možemo se složiti da dijete ovog uzrasta iskazuje intenzivnu potrebu za igrom i boravkom u prirodi. Na predškolskom uzrastu dijete svijet doživljava globalno i svu svoju spontanost i saznavnu potrebu iskazuje i zadovoljava uglavnom kroz igru. Kako djeca ovog uzrasta borave u vrtiću, to se organizovan rad s njima odvija upravo u institucijama predškolskog karaktera, vrtićima.

Kreativnost u funkciji otkrivanja darovitosti

Rana dijagnostika darovitosti i usmjerena koncentracija aktivnosti na njen dalji razvoj su put potpunijeg razvoja individue. Otkrivanje i podsticanje razvoja sposobnosti darovite djece na predškolskom uzrastu su odlika današnjice (Vučković, 2013). Florida tvrdi da živimo u ekonomiji ljudske kreativnosti, a da je od ključnog značaja za budućnost ekonomskog razvoja korišćenje kreativnog rada (Florida, 2002). Na tom pravcu se želi istrajati pa se često prave i posebni programi za rad sa nadarenom djecom. Međutim, i pored takvih potreba i želja, često iz objektivnih razloga vaspitači nijesu u prilici da adekvatno odgovore na potrebe takve djece. Brojne su situacije poput brojnosti grupa, nedostatka didaktičkog materijala i drugih resursa koje vaspitačima predstavljaju ozbiljnu barijeru u organizaciji i realizaciji podsticajnih aktivnosti za razvoj uočene individualne darovitosti u grupi. Porodica, vrtić, sredina u kojoj odrasta su bitni faktori u životu nadarenog djeteta. Svjesni smo činjenice da nadareno dijete nije dar samo porodici u kojoj odrasta, već i okolini i društvu u globalu, zato je ono i obaveza svih da ga razumiju i pomognu mu u da razvija svoj dar kako bi se to ulaganje višestruko pozitivno vratilo društvu, okolini i porodici. Darovite djece ima puno, njihov talenat je raznolik i, ako se na vrijeme prepozna i pravilno usmjerava i razvija, na pravom smo putu društvenog napretka. Budući da dijete predškolskog uzrasta poslije porodice najviše svog vremena provodi u vrtiću, to posebna obaveza pripada vaspitačima da na ranom uzrastu identifikuju darovitost kod djece.

Savremeni pristup u radu s djecom predškolskog uzrasta nalaže da se učenje organizuje kroz aktivan, dinamičan i kreativan proces u kojem se aktivnost prepušta djeci, a vaspitači su koordinatori i saradnici u realizovanim aktivnostima (Vučković, 2006). Učenje se zasniva na holističkom, integrisanom pristupu u kojem se kreativnost djece prepoznaje i razvija u stalnom procesu transformacije aktivnosti. Svako dijete ima pravo na uvažavanje svoje individualnosti i treba zadovoljiti njihove potrebe i mogućnosti (Mićanović, 2012b).

U središtu identifikacije darovite djece na predškolskom uzrastu je program usmjeren prema djeci u kome su oni aktivni učesnici realizacije planiranih aktivnosti. U pitanju je program u kojem je „dijete u centru”, a ne program usmjeren prema uniformisanom planu i slijepo vođen od vaspitača. Razvoj dječjeg potencijala usmjeren na dijete je model učenja koji dijete stavlja u centar procesa učenja, što znači da su djeca aktivni učesnici u njihovom učenju, oni uče svojom brzinom i koriste svoje strategije, više su motivisani unutrašnjim nego spoljašnjim motivatorima, učenje je individualizovanije. Dok se ranije vaspitno-obrazovni proces u vrtiću zasnivao na deklarativnom pristupu – realizacija onog što je propisano, onog što mi mislimo da je svakom djetetu potrebno, savremeni koncept rada u vrtiću nalaže organizaciju aktivnosti i učenja usmjerenih na dijete, na njegove potrebe, tj. polazi od onoga šta dijete želi, razvijaju se vještine učenja – kako se uči, kako se rješavaju problemske situacije, osposobljava se da kritički promišlja, razvija stvaralaštvo i kreativnost. Cilj je da se učenje na ranom uzrastu ne šablonizuje i uklapa u podijeljene predmetne kategorije. Kvalitet rada vaspitača je dominantan činilac kvalitetne realizacije planiranih

programskih ciljeva (Novović, Mićanović, Maslovarić, 2013). Prepoznavanje darovitosti na ranom uzrastu je usmjereno na djetete, njegov talenat i omogućava svakom djetetu da se pojedinačno razvija u atmosferi koja podstiče i razvija individualnu motivaciju i vodi ih spontano ka aktivnom samoinicijativnom učešću u istraživanju okoline. Poezija za djecu podstiče njihov humor, fantaziju, igru (Vučković, 2016), a efekti začudnosti u pojedinim fazama dječjeg razvoja im razvija slobodu spontanog stvaralaštva (Vučković, 2015), što je dobar primjer otkrivanja mogućeg dječjih stvaralaštva.

Zadovoljavanje dječjeg interesovanja i nadogradnja njihovog potencijala su potvrda da se rad u vrtiću odrađuje na smislen i zanimljiv način, a kombinovanjem raznovrsnih metoda i oblika rada djeci se pruža holistički pristup razvoju znanja i sposobnosti (Mićanović, Novović, Maslovarić, 2017). U kojoj mjeri su vaspitači kreativni da planiraju aktivnosti i zainteresuju djecu za njihovu realizaciju, zavisi od više čimilaca, ali su presudne kompetentnost i individualna posvećenost poslu. Kreativnost vaspitača podrazumijeva skup osobina ličnosti koje se mogu nadograđivati ili modifikovati, a bitne su za osmišljavanje, planiranje, realizaciju aktivnosti, s jedne, i komunikaciju s djecom, s druge strane. Kreativnost treba njegovati i raditi na njenom podsticanju. Ona se prenosi sa vaspitača na djecu. Djeca imaju izuzetan kreativni potencijal, a vaspitač im pomaže da kroz osmišljene aktivnosti razvijaju svoje kreativne vještine i pronađu svoj kreativni put. Svako, dijete teži da zadovolji svoje potrebe, da ispolji svoju radoznalost i da se potvrdi kroz vlastitu angažovanost.

Holistički pristup učenju, usmjeren protiv tromog, suvoparnog sticanja znanja, temelji se na kooperativno-integriranim didaktičkim pristupima (Mićanović, Novović, 2018b). Učenje se organizuje kroz igru uz podsticanje primjene stečenih znanja i razvijenih sposobnosti u novim situacijama. Nije cilj usvojiti što veći broj informacija bez iskustva njihove primjene, već se teži postizanju cjelovitog razvojnog procesa djeteta kroz lično iskustvo i vlastitu aktivnost. Zato se kreativnost u radu s djecom predškolskog uzrasta posmatra kao spoj aktivnosti organizatora (vaspitača) i aktera (djece) vaspitno-obrazovnog procesa. U novije vrijeme osjeća se pojačano interesovanje za kreativnim radionicama iz najrazličitijih smjerova, jer omogućava djeci više prostora za ispoljavanje svoje nadarenosti.

Savremeni pristup djetetu i organizaciji aktivnosti u vrtiću promijenili su paradigmu shvatanja značaja ranog obrazovanja. Danas se na rani uzrast gleda s pozicije uvažavanja dječjih potencijala. Otkrivanje i razvoj dječje nadarenosti je uslovljen procesom vježbanja i neposrednog kontakta sa raznim materijalima koji doprinose potpunijem razumijevanju dječjih sklonosti i mentalnih sposobnosti, što ima za posljedicu dalje usavršavanje i razvoj istih. Zato rana dijagnostika talenta ima za cilj da intenzivira razvoj kognitivnih struktura i prepoznatih sposobnosti koje se na ovom uzrastu najbrže razvijaju i mijenjaju.

Metodologija istraživanja

Predmet i cilj istraživanja. Predmet istraživanja je mišljenje vaspitača o kreativnosti u vaspitno-obrazovnom radu u vrtiću. Cilj istraživanja je da se na temelju iskustvenog mišljenja vaspitača utvrdi mogućnost otkrivanja darovitosti djece predškolskog uzrasta na temelju prisutne kreativnosti u organizaciji i realizaciji praktičnih aktivnosti u vrtiću.

Uzorak istraživanja. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 104 ispitanika, podijeljenih u 8 fokus grupa sa jednakim brojem ispitanika u svakoj grupi. Istraživanje je sprovedeno na dvije ciljne grupe: 1) vaspitači sa višom stručnom spremom i 2) vaspitači sa visokom stručnom spremom. Uz to smo ciljne grupe podijelili po godinama radnog iskustva.

Tabela 1. Uzorak istraživanja po stepenu stručne spreme i godinama radnog iskustva

Grupa	Godine radnog iskustva				Ukupno
	0–10 god.	10–20 god.	20–30 god.	30–40 god.	
Viša stručna sprema	13	13	13	13	52
Visoka stručna sprema	13	13	13	13	52
Ukupno	26	26	26	26	104

Metod istraživanja. U istraživanju smo primijenili tehniku grupnog intervjua sa metodama teorijske analize i neeksperimentalno empirijskog proučavanja. Vodič za razgovor u fokus grupi dat je u obliku polustrukturisanog usmjerenog intervjua. Problemska pitanja koja su činila sadržaj razgovora, definisana su u skladu sa postavljenim problemom, a odnosila su se na: pohađanje seminara za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva; mogućnost primjene kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u postojećim uslovima u kojima se odvija vaspitno-obrazovni proces; planiranje primjene kreativnih aktivnosti u realizaciji programskih ciljeva; kreativnost u kontekstu realizacije programskih ciljeva i identifikacije darovitosti djece unutar vaspitno-obrazovnih grupa; dostupnost stručne literature o primjeni kreativnog pristupa u funkciji otkrivanja darovitosti djece na ranom uzrastu; timski rad u primjeni kreativnog pristupa sa ciljem identifikacije darovitosti djece u vrtiću. Razgovor je sniman uz pomoć diktafona, nakon čega je urađena transkripcija, kako bi se izbjegle eventualne greške po sjećanju.

Rezultati istraživanja

Rezultati do kojih smo došli ukazuju da u praksi postoje značajni problemi u primjeni kreativnog pristupa u realizaciji programskih aktivnosti u vrtiću. Najveći problemi uočavaju se u nedostatku stručne pomoći sa ciljem jačanja kompetencija vaspitača za primjenu kreativnog pristupa u radu i identifikacije darovite djece, nedostatku potrebnog didaktičkog materijala i drugih sredstava, kao i čestom nepoštovanju standarda o brojnosti vaspitnih grupa. Mišljenja vaspitača o ponuđenim pitanjima smo sumirali i izdvojili ona koja su bila najfrekventnija u fokus grupama od strane najvećeg broja ispitanika.

Pohađanje seminara za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva. Vaspitači u toku inicijalnog obrazovanja stiču određene kompetencije za primjenu kreativnih ideja u planiranju i realizaciji programskih ciljeva (Mićanović, Novović, 2012). Proces stručnog napredovanja se dalje nastavlja u institucijama predškolskog vaspitanja i obrazovanja kroz različite programe formalnog i neformalnog obrazovanja. Institucije u kojima su zaposleni, vaspitači planiraju određene obuke, seminare, stručne konferencije i sl., kojima prisustvuju prema svom interesovanju i potrebama. Jedan od najčešćih vidova unapređivanja kompetencija vaspitača za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva jesu seminari (Mićanović, Novović, 2015). O tome da li su pohađali seminare za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva, vaspitači sa višom stručnom spremom, bez obzira na godine radnog iskustva, imaju približno isti stav:

Mi sa višom stručnom spremom smo potpuno ravnopravni u pogledu mogućnosti pohađanja seminara bilo koje tematike kao i naše koleginice sa visokom stručnom spremom. Međutim, malo je seminara koji su posvećeni kreativnom radu vaspitača. Puno je teoretisanja, pričanja, ali nama se ne nude praktična rješenja, ideje. Nama trebaju upravo seminari koji su posvećeni praksi, sa neposrednim praktičnim modelima.

O ovom pitanju vaspitači sa visokom stručnom spremom su takođe, nezavisno od godina radnog iskustva, iskazali slične stavove koje smo objedinili i naveli dominantne:

Seminara, konkretno, po ovom pitanju je jako malo. Da budemo iskreni, imamo u Katalogu programa za stručno usavršavanje dosta raznoliku ponudu seminara. Ne možemo svi zaposleni da prođemo sve obuke. Nama, iz vrtića, obezbijede besplatne seminare, ali nas ima puno zaposlenih, tako da nemamo svi pristup svim seminarima. Ono što bih ja predložila je baš da bude više seminara sa ovom tematikom. Trebaju nam kreativne ideje, novi pristupi, savremeni modeli rada, ali sve to sa praktičnim primjerima, ništa bez toga. Upravo zbog nedostatka praktičnih modela rada još uvijek je često u praksi prisutan tradicionalni pristup vaspitno-obrazovnom procesu.

Kao što vidimo, mišljenja vaspitača sa višom stručnom spremom i vaspitača sa visokim obrazovanjem, po pitanju pohađanja seminara za primjenu kreativnog pristupa u radu, dosta su ujednačena. Obje grupe ispitanika ističu potrebu za seminarima sa ovom tematikom. Ono što je karakteristično i što možemo uočiti u njihovim odgovorima jeste potreba za seminarima koji će im upotpuniti iskustvo praktičnim modelima primjene kreativnih pristupa u radu sa djecom predškolskog uzrasta. Dakle, njima bez obzira na stručnu spremu i godine radnog iskustva nedostaju praktični seminari, to im je korisnije i zato insistiraju na takvim obukama. Teorijska priča i analiza je, prema njihovim stavovima, manje potrebna i treba je zamijeniti praktičnim idejama. Zbog toga većina vaspitača ističe potrebu za seminarima sa kreativnim pristupom u radu.

Mogućnost primjene kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u postojećim uslovima u kojima se odvija vaspitno-obrazovni proces. Za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva na predškolskom uzrastu potrebno je obezbijediti adekvatne uslove koji će stimulisati i podsticati kako vaspitače za planiranje i realizaciju efikasnijih aktivnosti, tako i djecu za istrajnije učešće u aktivnostima i razvijanje novih vještina i znanja, a samim tim i ispoljavanje svoje darovitosti. Pod adekvatnim uslovima za primjenu kreativnog pristupa, podrazumijevamo dostupnost raznovrsnog didaktičkog materijala, optimalni broj djece u grupi, podsticajno okruženje i adaptibilnost prirodne i društvene sredine za izvođenje planiranih aktivnosti u adekvatnom ambijentu. Pri tome se moramo rukovoditi činjenicom da se izborom adekvatnih igrovnih aktivnosti intenzivira dječja aktivnost (Mićanović, 2016).

Na pitanje o mogućnostima primjene kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u postojećim uslovima u kojima se odvija vaspitno-obrazovni proces u vrtiću, vaspitači sa višom stručnom spremom u kategoriji 30–40 godina radnog iskustva su istakli sljedeće:

U postojećim uslovima je veoma teško primjenjivati kreativni pristup u realizaciji programskih ciljeva. Mi se najviše brinemo da ih sačuvamo i zdravo vratimo kućama. Što se tiče didaktičkih sredstava za rad, ima ih, ali ne u dovoljnom broju za kreiranje različitih kreativnih radionica u realizaciji programskih ciljeva, pa ih iz tog razloga trenutno rijetko primjenjujemo.

Vaspitači u kategoriji 20–30 godina radnog iskustva navode sljedeće:

Mišljenja smo da su mogućnosti za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva dosta loše, mada mi često ulažemo dodane napore da kompezujemo nedostatke i kreativno realizujemo pojedine programske ciljeve.

Slažem se sa kolegicom, iako to ne radimo svakodnevno.

Vaspitači u kategoriji 10–20 godina radnog iskustva su naveli sljedeće:

Mogućnosti za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva nijesu najbolji, ali se u praksi dosta kreativno radi i podstiče dječja inicijativnost i istrajnost.

Vaspitači u kategoriji 0–10 godina radnog iskustva imaju sljedeće mišljenje:

Mogućnosti za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u najvećoj mjeri zavise od nas samih. Mi timski radimo, osmišljavamo kreativna zanimanja, bez obzira na to što nam uslovi za to nijesu najbolji.

O ovom problemu vaspitači sa visokom stručnom spremom u kategoriji 30–40 godina radnog iskustva su naveli sljedeće:

Moguće je primjenjivati kreativni pristup u realizaciji programskih ciljeva bez obzira na nedostatak adekvatne potpore u praksi. Kad bi čekali da se stvore adekvatni uslovi za rad mi bismo izgubili puno toga. Svojim radom i zalaganjem treba da podstaknemo sve aktore vaspitno-obrazovnog procesa u vrtiću da nam pomognu, djeca to zaslužuju i zbog njih moramo to raditi.

Vaspitači u kategoriji 20–30 godina radnog iskustva ističu:

Prije svega, mi nijesmo motivisani da radimo to na nivou na kojem radimo. Mi dosta toga realizujemo iz sopstvenih sredstava. To znači da su postojeći uslovi za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva loši, ali je ipak kreativnost zastupljena u svim našim aktivnostima.

Vaspitači u kategoriji 10–20 godina radnog iskustva navode:

Zahvaljujući internetu crpimo kreativne i raznolike ideje i na taj način kreativno planiramo i realizujemo programske ciljeve u praksi. Djeca nas motivišu i pokreću da kreativno razmišljamo i djelujemo da ne čekamo da se uslovi stvore za to.

Vaspitači u kategoriji sa najmanje radnog iskustva, 0–10 godina, kažu:

I tokom studija nijesmo imali adekvatne uslove za kreativnu realizaciju zanimanja, ali smo se trudili da se to u realizaciji ne primjećuje. Tako je, nažalost, i danas. Koristimo sve ono čime raspoložemo, dosta toga iz sopstvenih sredstava nabavimo i u praksi je zaista zanimljivo, djeci je kreativno i zanimljivo.

Na osnovu iznijetog mišljenja vaspitača iz prakse možemo zaključiti da su mogućnosti primjene kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u postojećim uslovima, u kojima se odvija vaspitno-obrazovni proces u vrtiću, na neadekvatnom nivou. Potrebno je dosta toga izmijeniti, obogatiti inventar i vaspitačima ponuditi raznolike materijale i didaktička sredstva za kreativan rad. Takođe, primjećujemo da su ispitanici iz kategorije sa visokom stručnom spremom, bez obzira na dužinu radnog iskustva, isticali da je kreativnost zastupljena u radu zahvaljujući njihovoj dodatnoj angažovanosti. Takvog su

mišljenja i vaspitači iz kategorije sa višom stručnom spremom i radnim iskustvom do 20 godina, dok u ovoj kategoriji vaspitači sa radnim iskustvom većim od 20 godina, zbog nepostojanja adekvatnih uslova, rjeđe primjenjuju kreativni pristup u svom radu.

Na osnovu iznijetog mišljenja možemo konstatovati da nadležne institucije, koje se bave predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem, treba da sveobuhvatnije sagledaju ovaj proces i obezbijede neophodne uslove za podsticaj i primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u predškolsstvu.

Planiranje primjene kreativnih aktivnosti u realizaciji programskih ciljeva. Planiranje, kao važan segment ukupnog procesa u lancu realizacije vaspitno-obrazovne djelatnosti u vrtiću, predstavlja neophodan uslov realizacije programskih ciljeva. Vaspitači imaju centralnu ulogu u planiranju i realizaciji planiranih aktivnosti, jer oni prate rad i napredovanje djece (Wixson, Valencia, 2011). Planiranje kreativnih aktivnosti je pokazatelj kvalitetnijeg rada sa ciljem prepoznavanja i zadovoljavanja potreba darovite djece. Ovaj proces je preduslov uspješnog vaspitno-obrazovnog procesa i u realizaciji programskih ciljeva mora biti postupan. Dobro planiranje kreativnih aktivnosti podrazumijeva sagledavanje programskih ciljeva u totalitetu, imajući pred sobom dijete zbog kojeg se planira i ishod koji se teži realizovati. Vaspitač kod planiranja kreativnih aktivnosti uvažava karakteristike djece, njihove sposobnosti, interesovanja, a pri tome polazi od materijalno-tehničkih mogućnosti vrtića i raspoloživog didaktičkog materijala. Prema tome, planovi vaspitača ne mogu biti identični i ne moraju se programski ciljevi realizovati u isto vrijeme, jer zavise od karakteristika i mogućnosti same djece.

O tome kako vrše proces planiranja primjene kreativnih aktivnosti u realizaciji programskih ciljeva, vaspitači sa višom stručnom spremom su naveli sljedeće:

Prije samog procesa planiranja, detaljno analiziramo programske ciljeve, pručavamo nastavni plan i program. Zatim sagledavamo resurse (didaktički material i potrošna sredstva) kojim raspolažemo. Potom kreiramo različite kreativne aktivnosti po centrima. Uzimamo u obzir sastav grupe djece s kojom radimo. Planiramo različite kreativne aktivnosti kako bi zadovoljili različite potrebe djece. Planirane aktivnosti moraju biti kreativne, djeca to traže, ona biraju ponuđene aktivnosti koje smo im pripremili za taj dan prema sopstvenim potrebama, interesovanjima i sklonostima. Planiranje nam je najteži i najodgovorniji dio u našem radu. Realizacija protekne lagano ako smo isplanirali zanimljive aktivnosti djeci, ona uživaju i uče kroz igru.

O ovom problemu vaspitači sa visokom stručnom spremom su istakli sljedeće:

Obično planiramo aktivnosti preko vikenda za cijelu sedmicu, tada imamo više vremena. Planiranje nam uzima dosta vremena, to je jako složen proces. Moramo znati šta djecu interesuje, kakve sklonosti imaju, na koji način ih možemo zainteresovati i podstaći da uče. Obično analiziramo ciljeve iz različitih programskih oblasti i kreiramo različite zanimljive aktivnosti po centrima. Ako dobro poznajemo djecu, ako znamo šta koje dijete može da uradi, šta ga interesuje, onda možemo osmisliti različite aktivnosti prema njihovim sklonostima. Mi isti cilj možemo realizovati na različite načine i sa različitim resursima, sve zavisi od djece i onog čime raspolažemo. Ja se često konsultujem i sa kolegicama iz drugih vrtića. Posebno mi je značajan internet, tamo nađem novije, kreativnije ideje. Djeca uvijek traže više, zanimljivije. Planiranje kreativnih aktivnosti od nas zahtijeva veoma iscrpnu i detaljnu posvećenost,

kao i čitanje literature, koja nam nekada nije lako dostupna. To nam je svakodnevica, uvijek su nam kreativne aktivnosti, djeca kroz njih puno toga nauče.

Budući da smo imali približno iste odgovore ispitanika nezavisno od godina radnog iskustva, mi smo objedinili odgovore po kategorijama stručne spreme. Iz dobijenih odgovora primjećujemo da obje grupe ispitanika, bez obzira na stepen stručne spreme, punu pažnju posvećuju planiranju kreativnih aktivnosti u realizaciji programskih ciljeva. Takođe, u planiranju polaze od onoga što dijete traži, što može uraditi i na koji način najuspješnije može novo naučiti. Planiranju pristupaju ozbiljno i pružaju mogućnost izbora aktivnosti, što je u skladu sa prepoznatim talentom, potrebi i mogućnosti djeteta. I jedna i druga kategorija ispitanika je mišljenja da planiranje kreativnih aktivnosti u realizaciji programskih ciljeva podrazumijeva veliki posao, koji se, prije svega, ogleda kako u obimnom i veoma iscrpnom osmišljavanju aktivnosti i pripremanju materijala, tako i aktivnom čitanju stručne literature.

Kreativnost u kontekstu realizacije programskih ciljeva i identifikacije darovitosti djece unutar vaspitno-obrazovnih grupa. Već smo istakli da se u svijetu sve više poklanja pažnja ranom obrazovanju, što kreativnosti daje posebno mjesto na polju njihovog doprinosa ukupnom razvoju dječjih potencijala. Kako je vaspitač prva osoba koja se sreća u planiranom i organizovanom radu s djecom (Mićanović, 2010), to kreativne sposobnosti na ranom uzrastu treba posmatrati kao dio ukupnog razvojnog procesa i na njih možemo uticati samo kroz dobro osmišljene i organizovane aktivnosti u vaspitno-obrazovnom procesu. Kreativnost nam je posebno važna za „zonu narednog razvoja” (Vigotski, 1977), na osnovu koje su psiholozi moskovske škole razvili ideju „razvojnog obučavanja” sa glavnim ciljem razvoja intelektualnih sposobnosti (Mićanović, Novović, 2013). Polazeći od toga da je predškolski period dinamičan u pogledu razvoja mišljenja, te da ga u početku karakteriše senzo-motorne aktivnosti koje su odlika praktičnog mišljenja koje se postepeno sa razvojem transformiše u verbalno mišljenje, to su kreativne aktivnosti od izuzetnog značaja u razvoju sposobnosti djece ranog uzrasta. Iako rani uzrast karakteriše inteligencija koja je intenzivno egocentrična, to ne znači da je dijete u ovoj fazi sebično, već da predstave i pojmove koje usvaja posmatra iz svoje perspektive, zato što je najvećim dijelom usredsređeno na samog sebe. Takođe, Pijaže je ustanovio da egocentrizam nije preovlađujući na ovom uzrastu, već da se javlja i druga forma mišljenja koja se temelji na percepciji, a riječ je o intuitivnom mišljenju (Pijaže, Inhelder, 1982). Ovo mišljenje je dosta ograničeno, jer dječja intuicija ne dozvoljava djetetu da se udalji od vlastitog iskustva i opažanja predstava i pojmova oko sebe. Dijete voli prirodu i slobodu izbora aktivnosti u njoj (Mićanović, 2013), zato treba pratiti razvoj dječjeg interesovanja i u prirodi i u radnoj sobi.

Da bi kreativno pristupili realizaciji programskih ciljeva, potrebno je odabrati sadržaje i osmisliti aktivnosti prema dječjim mogućnostima, interesovanjima i potrebama. Na osnovu kreativnih ideja podstičemo dječju radoznalost, istrajnost i posvećenost realizaciji aktivnosti. U tom procesu vaspitač prepoznaje dječju sklonost ka određenim područjima. Oni određuju pravac kojem treba težiti u smislu ličnog razvoja i učenja djeteta u skladu sa njegovim razvojnim karakteristikama. Da bi realizovali ciljeve definisane kurikulumom, potrebno je kreativno pristupati njihovom planiranju i tako djeci pružiti pouzdan, pogodan način za usvajanje znanja i omogućiti dublja i potpunija razumijevanja.

O tome koliko kreativnost u realizaciji programskih ciljeva pomaže u identifikaciji darovite djece na predškolskom uzrastu, vaspitači sa višom stručnom spremom, bez obzira na godine radnog iskustva, imali su slična mišljenja koja objedinjeno predstavljamo:

Naš rad je kreativan, ne zato što smo mi takvi, već više zbog djece koja to traže. Djeca su sama po sebi kreativna i takav rad traže. Zato nam kreativnost svakako pomaže da identifikujemo darovitu djecu.

Kreativnost je jedini način da u radu prepoznamo darovitost kod djece, na osnovu nje nepogrešivo možemo procijeniti šta koje dijete može uraditi.

Mi svakodnevno saradujemo, tragamo i unosimo nove ideje u realizaciji planiranih ciljeva, kreativne ideje planiramo prema djeci, na osnovu njih otkrivamo njihovu nadarenost i upravljamo se prema tome.

O ovom pitanju vaspitači sa visokom stručnom spremom su, takođe, nezavisno od godina radnog iskustva, imali dosta usaglašeno mišljenje. Oni su odgovorili sljedeće:

Svakodnevno kreativno pristupamo realizaciji programskih ciljeva. Pripremanje kreativnih aktivnosti je zahtjevno, to zahtijeva, pored stručnosti, i mnogo vremena. Prvo proučavamo nastavne programe, identifikujemo programske ciljeve za svaku oblast, a zatim izvršimo planiranje kreativnih aktivnosti. Djeca pokazuju svoj talenat u radu, mi to prepoznavamo i usmjeravamo se prema tome.

Svaki vaspitač svoju kreativnost prenosi na realizaciju programskih ciljeva, mišljenja smo da je kreativnost najbolji put otkrivanja darovitosti djece.

Kreativnost i darovitost su spojivi i naravno da nam kreativnost u radu djece otkriva njihov talenat. Nažalost, često ne možemo adekvatno da odgovorimo na uočeni talenat, mada se trudimo da iznenadimo i sebe i djecu.

Vaspitači sa višom i visokom stručnom spremom, po pitanju mišljenja primjene kreativnosti u realizaciji programskih ciljeva u identifikaciji darovite djece, imaju pozitivno mišljenje. Obje kategorije ispitanika iskustveno potvrđuju da je kreativnost najbolji put za otkrivanje darovitosti djece predškolskog uzrasta. Zato kreativnost svakodnevno primjenjuju u realizaciji programskih ciljeva. Interesantno je da jedna grupa ispitanika ističe da kreativnost nije više izbor vaspitača, već da djeca to zahtijevaju, a to, zapravo, znači da se vaspitači usmjeravaju prema dječjim potrebama, zahtjevima i njihovom potencijalu. Ono što je evidentno i što je dobro, kako za profesionalni razvoj vaspitača, tako i za potpuniji individualni razvoj svakog djeteta, jeste uviđanje značaja kreativnog pristupa u radu i njegova svakodnevna primjena u radu.

Dostupnost stručne literature o primjeni kreativnog pristupa u funkciji otkrivanja darovitosti djece na ranom uzrastu. Da bi vaspitači na kvalitetan način primjenjivali kreativan pristup u realizaciji programskih ciljeva, neophodno je da im bude lako dostupna literatura koja se bavi navedenom problematikom. Međutim, u praksi još uvijek nema dovoljno dostupne literature koja se bavi kreativnim radom u predškolsstvu i načinom identifikovanja darovite djece na ranom uzrastu kroz radne aktivnosti i zanimanja.

O tome koliko im je dostupna stručna literatura o primjeni kreativnog pristupa u funkciji otkrivanja darovitosti djece na ranom uzrastu kroz realizaciji programskih ciljeva, vaspitači sa višom stručnom spremom su naveli sljedeće:

Literatura sa ovom tematikom nam je gotovo nedostupna, mada se na razne načine snalazimo da kompezujemo njen nedostatak.

U našoj biblioteci ima nešto knjiga koje dijelom obrađuju kreativnost, ali ne u onom dijelu koji je nama neophodan. Riječ je o uopštenom teorijskom sagledavanju kreativnosti u radu. Tamo ne možemo naći ništa vezano za praksu, niti za način prepoznavanja darovitosti kroz kreativan rad djece u vrtiću.

Internet nam je prozor u svijet po ovom pitanju, tamo možemo naći dosta korisnog, ima i priručnika, ali na stranom jeziku.

O ovom pitanju vaspitači sa visokom stručnom spremom su naveli sljedeće:

Ne možemo se pohvaliti dostupnom literaturom. Skoro da nemamo ništa dostupno po ovom pitanju. To nije naša krivica, smatramo da bi nadležne institucije sistema trebalo da se pozabave ovim pitanjem.

Problematikom kreativnog pristupa se bavio mali broj autora, pa možemo reći da ovakav pristup u otkrivanju darovitosti djece na ranom uzrastu zavređuje pažnju i trebalo bi da se po ovom pitanju obezbijedi stručna literatura.

Ako izuzmemo internet, nemamo stručne literature koja bi nam po ovom pitanju bila od koristi.

Odgovori ispitanika po pitanju dostupnosti stručne literature o primjeni kreativnog pristupa u funkciji otkrivanja darovitosti djece na ranom uzrastu nam ukazuju na nedostatak iste. Ujedno, dobijeni odgovori nas pokreću da se ozbiljno pozabavimo ovom problematikom. Rani uzrast je izuzetno važan u razvoju svakog pojedinca i potpuno je suvišno napominjati koliko bi bilo dragocjeno opremiti ustanove adekvatnom literaturom usmjerenom na ranu dijagnostiku darovitosti ove populacije.

Gledano iz ugla vaspitača, možemo konstatovati da bi oni željeli da im se obezbijedi stručna literature po ovom pitanju. Tako bi u mnogome olakšali i osavremenili njihov rad u praksi i učinili ga sigurnijim i efektivnijim u praksi.

Timski rad u primjeni kreativnog pristupa sa ciljem identifikacije darovitosti djece u vrtiću. Sa ciljem kvalitetne primjene kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva i identifikacije darovitosti djece, potrebno je da vaspitači razmjenjuju znanja i lična iskustva o navedenoj problematici, kao i da zajednički učestvuju u planiranju i realizaciji, jer će tako ovaj pristup učiniti efikasnijim. Otvorenost institucije koja se bavi predškolskim obrazovanjem i vaspitanjem uticala je na izmijenjenu ulogu vaspitača, koja je morala biti dopunjena novim zadacima i obavezama (Mićanović, 2017b). Prije svega, potrebno je da vaspitači budu otvoreni za timski rad, za saradnju sa svojim kolegama, da prihvataju njihove ideje i sugestije. Timskim radom vaspitači potpunije sagledavaju mogućnosti primjene kreativnog pristupa u radu sa ciljem identifikacije darovitosti djece predškolskog uzrasta. Na taj način oni pospješuju rad i uočavaju eventualne propuste koje treba ispraviti.

O timskoj saradnji u primjeni kreativnog pristupa sa ciljem identifikacije darovitosti djece u vrtiću, vaspitači sa višom stručnom spremom su naveli sljedeće:

Kada je reč o timskom radu, mi se dogovaramo, timski planiramo aktivnosti. Istina, u realizaciji je samo jedan vaspitač u grupi. Imamo sat vremena zajedničkih aktivnosti u grupi, ali to vrijeme nije posvećeno realizaciji programskih vaspitno-obrazovnih ciljeva, ali iskoristimo da u tom vremenu razmijenimo informacije o realizovanim aktivnostima.

Timski radimo sve, kada je reč o identifikaciji darovite djece, prenosimo jedna drugoj iskustvo o realizovanim aktivnostima. Dešava se da nas neko dijete iznenadi, dosta su skriveni njihovi potencijali i, upravo kroz kreativne aktivnosti, otkrivamo njihov potencijal.

O ovom pitanju vaspitači sa visokom stručnom spremom su istakli sljedeće:

Sarađujemo sa svojim kolegama, i često zajednički planiramo kreativni pristup u realizaciji programskih ciljeva. To nam mnogo pomaže u radu, jer smo u prilici da pomognemo jedna drugoj i osmislimo kreativnije aktivnosti. Naša komunikacija je svakodnevna.

Možda postoje slučajevi da nema saradnje među vaspitačima u grupi, to nije dobro ni za vaspitače ni za djecu. Međutim, kod nas se vodi računa da vaspitači sarađuju, ta saradnja je usmjerena na realizaciju svih aktivnosti u vrtiću. Mi svakodnevno razmjenjujemo

iskustva i prenosimo zapažanja o dječjim postignućima. Šta više, ne samo da prepoznamo darovitost kod djece, već ukazujemo na neke aktivnosti koje pojedina djeca ne žele da rade, izbjegavaju ih. To je naša obaveza, jer je dobro da imamo pravilnu i objektivnu sliku o svakom djetetu kako bismo osmislili buduće aktivnosti.

Kao što vidimo, mišljenja ispitanika sa višom i visokom stručnom spremom se generalno podudaraju. Naime, vaspitači, bez obzira na stepen stručne spreme i godine radnog iskustva, imaju dobru saradnju sa kolegama sa kojima rade. Intenzivno saraduju i razmjenjuju iskustva, što je vrlo bitno za prepoznavanje darovite djece i planiranje budućih aktivnosti sa ciljem njihovog potpunijeg napretka, a to im olakšava i čini uspješnijom realizaciju vaspitno-obrazovne prakse.

Zaključak sa predlogom mjera

Intenzivne promjene i razvoj nauke, tehnologije i novih dostignuća stvara potrebu za promjenama u obrazovanju, u radu s djecom. Izbor strategija aktivnog učenja/podučavanja djece, bez obzira na njihov uzrast, proističe iz uvažavanja individualnih potencijala i prilagođavanja procesa učenja dječjim mogućnostima i potrebama od najranijih dana njihovog uključivanja u organizovani obrazovni proces (Mićanović, Novović, 2018c). Tako se vaspitno-obrazovni sistem usmjerava progresivnim promjenama, usmjerenim na identifikaciju darovite djece i poklanjanje pažnje razvoju njihovog potencijala. U vaspitno-obrazovnom sistemu se, usljed velikog broja novih naučnih istraživanja vezanih za razvoj i obrazovanje djece, teži promjenama koje će poboljšati kvalitet obrazovanja i nastavne prakse. Promjene u vaspitno-obrazovnom sistemu nastoje uskladiti realizaciju planiranih aktivnosti sa razvojnim potrebama djece, njihovim interesovanjima, mogućnostima i stvoriti uslove koji će omogućiti svakom djetetu da uči prema svojim mogućnostima i u cjelosti razvija svoje potencijale.

Kreativni pristup u radu s djecom predškolskog uzrasta daje djeci veće šanse da razviju svoje intelektualne i kreativne potencijale. Promovisanje kreativnosti u vrtiću podrazumjeva razvoj karakteristika kao što su samomotivacija, samopouzdanje, radoznalost i fleksibilnost. Da bi djeca mogla da stvaraju, moraju da imaju određena predznanja, potrebno je stvoriti klimu za stvaralački rad, odabrati materijale koji će podstaći razvoj inteligencije učenika, podsticati njihova pitanja i slušati i ohrabrivati njihove ideje (Đorđević, Maksić, 2005). Kroz kreativan pristup vaspitač je osnaživač dječijeg saznanja i razumijevanja, jer podstiče djecu na izazove, eksperimentisanje, praktičnu aktivnost (individualnu i grupnu). Dakle, kreativna aktivnost u vrtiću osnažuje ispoljavanje kreativnosti, a kreativne sposobnosti razvijene na ranom uzrastu doprinose uspješnijem daljem obrazovanju.

Kreativno učenje je popularan način razvijanja funkcionalnih sposobnosti djece prepoznatljivih kroz različite aspekte djelovanja. Ovaj model učenja integriše različite predmetne oblasti u funkciji identifikovanja darovitosti i njenog razvijanja. Ispitivanje mišljenja vaspitača o kreativnosti u vaspitno-obrazovnom radu u vrtiću sa ciljem otkrivanja darovitosti djece predškolskog uzrasta je pokazalo da su vaspitači u vrtiću, bez obzira na stepen stručne spreme i godine radnog iskustva, posvećeni kreativnom radu i da na taj način identifikuju darovitu djecu.

Rezultati ove studije ukazuju da:

- postoji potreba za seminarima kreativnog pristupa u radu sa djecom predškolskog uzrasta;
- postojeći uslovi rada u vrtiću nijesu adekvatni primjeni kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva;

- vaspitači posvećuju punu pažnju planiranju kreativnih aktivnosti u realizaciji programskih ciljeva;
- kreativnost u kontekstu realizacije programskih ciljeva je najbolji put za otkrivanje darovitosti djece predškolskog uzrasta;
- postoji nedostatak stručne literature o primjeni kreativnog pristupa u funkciji otkrivanja darovitosti djece na ranom uzrastu;
- vaspitači, bez obzira na stepen stručne spremne i godine radnog iskustva, imaju dobru saradnju sa kolegama sa kojima rade sa ciljem planiranja i realizacije kreativnog pristupa, što je vrlo bitno za prepoznavanje darovite djece.

Na osnovu dobijenih rezultata možemo dati predlog mjera za unapređenje stanja po pitanju primjene kreativnog pristupa u radu i identifikaciji darovite djece predškolskog uzrasta. Sa tim ciljem neophodno je od strane centralnih institucija sistema: 1) akreditovati i ponuditi programe kreativnog rada sa jasnim metodskim uputstvima identifikacije darovitosti djece ranog uzrasta, 2) poboljšati uslove rada u vrtiću i učiniti ih adaptibilnim za primjenu kreativnog pristupa u realizaciji programskih ciljeva, 3) podsticati i motivisati posvećenost vaspitača primjeni inovativnih pristupa u radu i 4) nabaviti i ponuditi stručnu literaturu o kreativnom pristupu u radu i identifikaciji darovite djece na ranom uzrastu institucijama koje se bave predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem.

Literatura:

- Đorđević, B., Maksić, S. (2005). *Podsticanje talenata i kreativnosti mladih – izazov savremenom svetu*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure and Everyday Life*. Basic Books.
- Mićanović, V. (2010). Metodika praksa vaspitača u Bolonjskom sistemu studiranja. *Sociološka luča*. Nikšić: Filozofski fakultet, 1, 196–209.
- Mićanović, V. (2012a). Kompetencije u radu s mladima. *Sociološka luča*. Nikšić: Filozofski fakultet, 2, 103–112.
- Mićanović, V. (2012b). Unapređivanje života i rada djece s posebnim potrebama u vaspitno-obrazovnom procesu. U: Zbornik *Unapređenje kvalitete života djece i mladih*. Tuzla: Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mladih – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Univerziteta u Tuzli, 537–552.
- Mićanović, V. (2013). Usvajanje početnih matematičkih pojmova u prirodnoj sredini. U: Zbornik *Vaspitač u 21. veku*. Aleksinac: Visoka škola za vaspitače strukovnih studija, 12, 361–377.
- Mićanović, V. (2016). Izazovi igrovnih aktivnosti u početnoj nastavi matematike. *Zbornik fakulteta*. Banja Luka: Univerzitet u Banjaluci – Filozofski fakultet.
- Mićanović, V. (2017a). ICT kao kulturno-potporno sredstvo u početnoj nastavi matematike. *Naša škola*. Sarajevo: Udruženje nastavnika Federacije BiH, 81 (251), 93–106.
- Mićanović, V. (2017b). Kompetencije vaspitača po novom modelu inicijalnog obrazovanja u Crnoj Gori. Zbornik radova: *Inicijalno obrazovanje i stručno usavršavanje vaspitača – stanje i perspektive*. Sremska Mitrovica: VŠSSVPI – Sirmijum.
- Mićanović, V., Novović, T. (2012). Doprinos stručnog usavršavanja razvoju identiteta vaspitača. U: Zbornik *Vaspitač u 21. veku*. Aleksinac: Visoka škola za vaspitače strukovnih studija, 11, 49–61.
- Mićanović, V., Novović, T. (2013). Rano matematičko obrazovanje i savremeno shvatanje. U: Zbornik *Vaspitač u 21. veku*. Aleksinac: Visoka škola za vaspitače strukovnih studija, 13, 559–567.
- Mićanović, V., Novović, T. (2015). Dimensions of Preschool Education Environment in Montenegro. *Croatian Journal of Education*. Zagreb: Faculty of Teacher Education University of Zagreb, 17 (3), 891–923.

- Mićanović, V., Novović, T. (2018a). *Teaching Strategies in the Preschool System of Montenegro, SENSOS*. Porto: In ED Centre for Research & Innovation in Education, V (2), 18–32.
- Mićanović, V., Novović, T. (2018b). Problemi primjene integrisanog pristupa u realizaciji programskih ciljeva u predškolu iz vizure vaspitača. *Učenje i nastava*. Beograd: KLETT društvo za razvoj obrazovanja, IV (4), 629–646.
- Mićanović, V., Novović, T. (2018c). Strategije aktivnog učenja/podučavanja u prvom razredu osnovne škole u Crnoj Gori. U: Zbornik *Ka novim iskoracima u odgoju i obrazovanju*. Sarajevo: Filozofski fakultet, 2 (2), 432–444.
- Mićanović, V., Novović, T., Maslovarić, B. (2017). Inclusive values in the planning of Mathematical issues at an early age. *South African Journal of Education*, 37 (2), 1–10.
- Mićanović, V., Novović, T., Vučković, D., Šakotić, N. (2015). The cognitivist approach to the development of functional thinking within the children in the early school years. *Nastava i vaspitanje*. Beograd: Pedagoško društvo Srbije, LXIV (3), 531–545.
- Novović, T., Mićanović, V., Maslovarić, B. (2013). *Kvalitet rada u predškolskom kontekstu u Crnoj Gori*. U: Zborniku *Vaspitač u 21. veku*. Aleksinac: Visoka škola za vaspitače strukovnih studija, 13, 551–558.
- Pijaže, Ž., Inhelder, B. (1982). *Intelektualni razvoj deteta*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Vigotski, L. (1977). *Mišljenje i govor*. Beograd: Nolit.
- Vučković, D. (2006). *Teorija recepcije u nastavi književnosti u mlađim razredima osnovne škole*. Filozofski fakultet, Nikšić.
- Vučković, D. (2013). Tekstualni i ilustrativni elementi slikovnica. In: Joković, M. (Ed.) Zbornik sa simpozijuma *Vaspitač u 21. veku*. Aleksinac, VI (2013), 455–470.
- Vučković, D. (2015). O efektima začudnosti u poeziji Dragana Radulovića. U: Kalezić-Radonjić, S. (ur.) *Stvaralaštvo Dragana Radulovića*. Podgorica: Institut za dječiju i omladinsku književnost, 66–91.
- Vučković, D. (2016). Humor, igra i slobodna fantazija u poeziji Dejana Đonovića. U: Kalezić-Radonjić, S. (ur.) *Savremena crnogorska književnost za djecu i omladinu I*. Bijelo Polje: Ratkovićeve večeri poezije; Podgorica: Institut za dječiju i omladinsku književnost, 147–180.
- Wixson, K. K., Valencia, W. S. (2011). Assessment in RTI: What Teachers and Specialists Need to Know. *The Reading Teacher*, 64 (6), 466–469.

Slavica Luburic
Rajka Mićanovic
 PPI "Ljubica Popović", Podgorica

CREATIVITY OF KINDERGARTEN TEACHERS AS A FACTOR IN ENCOURAGING GIFTEDNESS IN PRESCHOOL CHILDREN

Summary: Creativity of kindergarten teachers plays a significant role in encouraging children's development, their creativity and cognitive domains. The aim of this paper is to examine the profession of a kindergarten teacher and their commitment to discovering gifted children and taking further steps in the development of their pronounced predispositions. The results of the research show that kindergarten teachers are primarily committed to the discovering and further fostering of the development of children's giftedness at preschool children. This paper presents creative activities of kindergarten teachers in various fields aimed at the implementation of program goals and deliverables. A kindergarten teacher reveals giftedness of pre-school children through a wide spectrum of planned activities. Children's spontaneity, perseverance, and motivation are important parameters for recognizing their affinity toward a particular field of work. The choice of activities and areas where a child spends more time does not necessarily mean that it is talented for that particular activity, but certainly contributes to their development in this sphere. Since the planning and implementation of group activities primarily depends on a kindergarten teacher, it is particularly important that institutions engaged in preschool education organize continuous education and training of kindergarten teachers in order for them to respond to different needs of children and enable their full development at preschool age in the best way possible.

Key words: creativity, giftedness, kindergarten teacher, child, preschool children.